

GA GLOBAL
AKTION

VESTSAHARA:

**AFRIKAS
SIDSTE KOLONI**

HVAD ER VESTSAHARA?

Vestsahara har været besat af nabolandet Marokko siden 1975, men alligevel er det de færreste, der kender til konflikten. FN's Sikkerhedsråd har gang på gang understreget Vestsaharas folk, saharawierne, ret til selvbestemmelse. Alligevel ser det internationale samfund, EU og lande som Danmark passivt til, mens besættelsen og forbrydelserne mod den saharawiske befolkning fortsætter.

Vestsahara ligger i den nordvestlige del af Afrika og har et areal på størrelse med Storbritannien. Vestsahara grænser op til Marokko, Algeriet og Mauritania. Selvom området hovedsageligt består af ørken, har landet store forekomster af fisk og er rigt på naturressourcer som eksempelvis fosfat.

Den lokale befolkning, saharawierne, er et folk delt i to. De er adskilt af verdens største minefelt med syv millioner landminer og en mur og militært befæstet område på 2.700 km., kun overgået i størrelse af Den Kinesiske Mur. På den ene side af muren lever saharawierne under marokkansk kontrol i, hvad Marokko kalder "det sydlige Marokko", men som i virkeligheden er det besatte Vestsahara. 80% af Vestsahara befinder sig på denne side af muren. Siden den militære besættelse i 1975 har en aktiv bosætterpolitik betydet, at antallet af marokkanere bosat i det besatte Vestsahara er steget, og de udgør nu størstedelen af befolkningen. Saharawierne lever dermed som minoritet i deres eget land, truet og undertrykt af besættelsesmagten Marokko og med en daglig frygt for fængsling, vold og tortur, hvis de modsætter sig den marokkanske besættelsesmagt. Besættelsen placerer Vestsahara i den absolutte bund på den internationale menneskerettighedsorganisation, Freedom House's, liste over frihed i verdens lande.

På den anden side af muren findes Den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republik, styret af uafhængighedsbevægelsen Polisario. Den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republik er reelt de

flygtningelejre som ca. halvdelen af befolkningen fra Vestsahara flygtede til, da Marokko besatte landet. Algeriet har givet Saharawierne ejerskab og suverænitet over det område, hvor flygtningelejrene ligger. Den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republik er medlem af den Afrikanske Union og har diplomatiske kontakter til mere end 50 lande.

I de fem lejre lever ca. 200.000 saharawier som politiske flygtninge i Sahara-ørkenen. De flygtede fra deres hjemland under den 16 år lange krig mellem den saharawiske uafhængighedsbevægelse, Polisario, og det marokkanske militær. Lejrene blev først grundlagt i 1975, og uden udsigt til en løsning af konflikten og mulighed for at vende hjem er saharawierne stadig dybt afhængige af international nødhjælp. Lejrene er selvorganiserede, og al nødhjælp og vand fordeles på baggrund af antallet af beboere i det enkelte telt. Der er demokratiske valg af ledelse til hver af de fem lejre samt til parlamentet, der udpeger en regering og en præsident.

Vestsahara står på FN's liste over ikke-selvstyrende områder og er den sidste koloni i Afrika. I 1991 indgik saharawierne og marokkanerne en våbenhvileaftale og forsøgte for første gang at finde en fredelig løsning på konflikten. Aftalen om våbenhvile betød, at der skulle afholdes en folkeafstemning om områdets tilhørsforhold eller uafhængighed. Men denne løsning har lange udsigter, da Marokko konsekvent har blokeret for en sådan folkeafstemning. Saharawierne er blevet glemt af det internationale samfund. Herhjemme er det de færreste, der kender til konflikten på trods af, at Danmark og danske interesser gennem EU er med til at opretholde den marokkanske besættelse og forhindre en fredelig løsning på konflikten om Afrikas sidste koloni.

I november 2020 brød Marokko den 29 år lange våbenhvile, og krigen er nu igen brudt ud mellem besættelsesmagten og Polisario.

100 km |-----|

TIDSLINJE

1884-1885

Berlinkonferencen. Spanien anerkendes som kolonimagt over Vestsahara - kaldet Spansk Sahara.

1973

Den første militære operation fra Polisario mod en spansk garnison i Vestsahara.

1965

FN's generalforsamling vedtager sin første resolution om Vestsahara, hvor man kræver, at Spanien afkoloniserer territoriet.

HISTORIEN OM ET FOLKS KAMP FOR RETFÆRDIGHED

Som et led i Afrikas afkolonisering i anden halvdel af 1900-tallet samlede saharawierne sig i 1973 under uafhængighedsbevægelsen Polisario (Folkebevægelsen for den totale befrielse af Vestsahara), for at gøre modstand mod kolonimagten, Spanien. Polisarios kontrol over området voksede, og Spanien begyndte så småt at arbejde på en aftale om Vestsaharas selvstændighed. I tråd hermed konkluderede Den Internationale Domstol i Haag, at territoriet hverken tilhørte Marokko eller den sydlige nabo Mauretanien, og at den oprindelige befolkning har ret til selvbestemmelse. Den afgørelse så Marokko stort på, da de kort tid efter organiserede "Den Grønne March", hvor omkring 350.000 frivillige, civile marokkanere (med militær støtte) i 1975 vandrede ind i Vestsahara for at markere marokkanernes ret til territoriet. Det fordømte FN's sikkerhedsråd som en invasion, der forsøgte at omgå afgørelsen fra Den Internationale Domstol.

I 1975 overgav Spanien administrationen af Vestsahara til Marokko og Mauretanien, og ikke til saharawierne som forventet. Den frihed, saharawierne havde kunne skimte foran sig, blev pludselig revet

fra dem, og Polisario greb igen til våben og førte krig mod Mauretanien og Marokko. I 1979 trak Mauretanien sig ud af Vestsahara, og det lykkedes herefter Marokko at besætte resten af landet. I alt var 16 år præget af blodig krig mellem Polisario og Marokko, der begge gjorde krav på området. Over 100.000 saharawier flygtede over grænsen til Algeriet, hvor de og deres familier i dag stadig bor i flygtningelejre langt ude i ørkenen.

I 1988 gik FN ind i konflikten og behandlede sagen om Vestsahara som Afrikas sidste uløste koloniale konflikt. Marokko og Polisario indgik med hjælp fra FN en våbenhvile i 1991, og saharawierne blev lovet en folkeafstemning om Vestsaharas uafhængighed. I dag har afstemningen endnu ikke fundet sted. Dette er blandt andet grundet uenigheder om, hvilke mulige udfald, der skal stemmes om, og hvem, der skal have stemmeret. Siden løftet om afstemningen om Vestsaharas uafhængighed har der fra FN været flere forsøg på at forhandle sig til en løsning på konflikten, som begge parter kan stille sig tilfreds med - men uden held.

6. NOV

1975

Den marokkanske Kong Hassan indleder Den Grønne March ind i Vestsahara. Invasionen fordømmes af FN's Sikkerhedsråd.

1979

Mauretanien opgiver sit krav på territoriet og trækker sig ud. Marokko annekterer også denne del af territoriet og har dermed kontrol over hele Vestsahara.

1975

Den Internationale Domstol i Haag fastslår, at territoriet hverken tilhørte Mauretanien eller Marokko før den spanske kolonitid, og at den oprindelige befolkning i området har ret til selvbestemmelse.

1976

Spanien trækker sig formelt ud af Vestsahara, og uafhængighedsbevægelsen, Polisario, opretter Den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republik (SADR). De første flygtningelejre i Algeriet etableres.

BRIKKER I ET INTERNATIONALT GEOPOLITISK SPIL

Konflikten om Vestsahara er ikke bare en sag mellem to parter, Marokko og Polisario. Saharawiernes kamp for selvstændighed og afkolonisering er indbegrebet af international politik, hvor konflikten er låst fast mellem bl.a. geopolitiske, handelsmæssige og sikkerhedspolitiske alliancer mellem andre lande og parter. De lande, der samarbejder med Marokko, anerkender de facto Marokkos besættelse af området og dets folk. Som en af sine sidste handlinger anerkendte Trump-administrationen i USA Marokkos suverænitet over Vestsahara mod, at Marokko normaliserede forholdet til Israel. En anerkendelse Biden-administrationen indtil videre ikke har trukket tilbage.

Også EU er med til at legitimere Marokkos besættelse af Vestsahara. Én måde, EU vanskeliggør en løsning på konflikten, er ved praktisk talt at anerkende Marokkos besættelse af Vestsahara gennem handelsaftaler med Marokko, som omfatter naturressourcer fra det besatte område. Det gælder eksempelvis fiskeriaftaler, hvor europæiske fartøjer

- mod betaling til Marokko - fisker i både marokkansk og saharawisk farvand, som den marokkanske stat ikke har suverænitet over. Videresalg af ressourcer fra et besat land er i direkte strid med international ret, og EU's egen domstol har ad flere omgange – senest i 2022 – dømt fiskeriaftalen med Marokko ulovlig og i strid med EU's egen lovgivning. Domstolen slår fast, at når EU ikke anerkender marokkansk suverænitet over Vestsahara, er Vestsahara at betragte som en tredjepart, som EU og Marokko ikke kan indgå aftaler om, da det ikke er dem, der har suveræniteten over territoriet. Men andre ord, Marokko kan ikke sælge fisk til EU, da fiskene ikke er deres at sælge.

Udover handelsaftaler og investeringer er EU's flygtninge- og migrationspolitik også medvirkende til at fastholde besættelsen. Alene i 2019 betalte EU og Spanien tilsammen 162 mio. euro (ca. 1,2 milliarder kroner) til Marokko for, at det marokkanske politi og militær skulle sørge for, at migranter ikke kunne krydse Middelhavet og søge asyl inden

1991

Der indføres våbenhvile som afslutning på en 16 år lang krig mellem Polisario og Marokko. Parterne aftaler at afholde en FN-organiseret folkeafstemning om territoriets fremtidige status.

2015

Den Afrikanske Union fastslår, at den marokkanske udvinding af naturressourcer i Vestsahara er i strid med international lovgivning, da det fratager saharawiernes ret til suverænitet og selvbestemmelse.

2014

Den spanske højesteret fastsætter, at Spanien stadig er den administrative magt i Vestsahara.

2016

EU-Domstolen fastslår, at handelsaftaler mellem Marokko og EU ikke kan inkludere Vestsahara uden at have samtykke fra Polisario som repræsentant for den saharawiske befolkning.

for de europæiske grænser. Dette styrker Marokkos geopolitiske magt i forhold til EU, da det gør Marokko til en garant for opretholdelsen af EU's ydre grænser. På den måde får besættelsesmagten stærke forhandlingskort på hånden i andre politiske spørgsmål, inklusiv spørgsmålet om suveræniteten over Vestsahara. Eksempelvis var den marokkanske regerings reaktion på EU-Domstolens kritik af handelsaftalen mellem Marokko og EU i 2016 at sige, at man ikke længere ville samarbejde med EU, og at Marokko ikke længere ville stoppe migranter fra at søge asyl i Europa, hvis EU anerkendte Vestsahara som et adskilt og selvstændigt område fra Marokko. Tusindvis af hovedsaglig marokkanske migranter krydsede de følgende dage Gibraltarstrædet, og EU-parlamentet stemte efterfølgende for handelsaftalen. EU's anti-migrationspolitik trumfede således EU-Domstolen, folkeretten og saharawiernes rettigheder.

Derudover bygger Marokko en række store infrastrukturprojekter i det besatte Vestsahara med penge fra andre lande og opført af udenlandske virksomheder. Dette gælder bl.a. investeringer i luft-

havne, havne, veje, vind- og solenergi projekter samt fosfatudvinding. Disse milliardstore investeringer gør en forhandlet løsning endnu sværere, for ikke at sige umulig.

Desuden er geopolitiske interesser internt i FN's Sikkerhedsråd også med til at opretholde konflikten og umuliggøre et frit Vestsahara. Ud af de fem permanente medlemmer i Sikkerhedsrådet er Frankrig og USA stærke allierede af Marokko og modsætter sig eksempelvis, at FN's fredsbevarende styrker i Vestsahara kan få et menneskerettighedsmandat, som alle andre FN-missioner ellers har. Dette betyder, at styrken ikke har mandat til at overvåge overholdelsen af menneskerettigheder i det område, den befinder sig i, hvilket ellers er kutymen.

På trods af flere runder af forhandlinger på FN-niveau og en FN-resolution, der eksplicit siger, at FN kæmper for en afkolonisering af Vestsahara, er konflikten altså låst fast mellem mange interesser. En løsning på konflikten og ophævelsen af den ulovlige besættelse er derfor også nødt til at være international.

6. NOV
2019

EU-Domstolen fastslår igen, at Marokko ikke har suveræniteten over Vestsahara, og at handelsaftaler og fiskeriaftaler med EU, der omfatter Vestsahara, er ulovlige. Domstolen annullerer de pågældende aftaler.

2022

EU-Domstolen dømmer igen handels- og fiskeriaftalen mellem EU og Marokko ulovlig, da de omfatter det besatte Vestsahara.

2020

Marokko bryder våbenhvilen ved at sætte militæret ind mod en gruppe civile saharawier, der i tre uger havde blokeret grænseovergangen ved El Guerguerat mellem Mauretania og det besatte Vestsahara. Polisario erklærer krigen genoptaget.

DANSKE INVESTERINGER I ET BESAT LAND

Vestsahara er rig på naturressourcer som fisk og fosfat, der særligt bruges i landbrugsindustrien. Udover udenlandske investeringer heri, er der også mange udenlandske – heriblandt danske – investeringer i energi, forsyning og kritisk infrastruktur i det besatte Vestsahara.

Når udenlandske virksomheder med kapital fra danske banker og pensionskasser har aktiviteter i det besatte Vestsahara, betyder det, at en fredelig og politisk løsning bliver endnu sværere at nå til enighed om. Den pris, der skal betales ved en FN-forhandlet løsning, er så høj, at de lande, hvis virksomheder har investeret i det besatte område, ikke har interesse i at støtte og presse på for en fredelig løsning på konflikten.

Danske pensionselskaber og banker har mange millioner investeret i særligt energisektoren i det besatte Vestsahara. I toppen af listen ligger bl.a.

Skandia, AP Pension, Velliv og Danske Bank. Da Vestsahara ikke er en del af Marokko, er de danske investeringer i strid med international lov, da de sker uden saharawiernes samtykke og uden at komme den oprindelige befolkning til gode.

Folketinget har vedtaget, at danske virksomheder skal udvise særlig agtpågivenhed ved engagement i Vestsahara for at sikre, at deres kommercielle aktiviteter ikke skader lokalbefolkningen, men alligevel fortsætter danske virksomheder gennem deres investeringer at blåstempe Marokkos besættelse af Vestsahara.

De danske investeringer er på kant med folkeretten og sikrer økonomisk incitament og legitimering af Marokkos brutale og fortsatte besættelse af Vestsahara.

”Den kvartalsvise screening af investeringsuniverset viser, at Selskabet er involveret i udvindingen af naturressourcer i Vestsahara, som vurderes at være i strid med standarderne i den internationale humanitære folkeret. Det vurderes – uagtet hvor i verden – ikke at være tilladt at udvinde naturressourcer på besat territorium eller i ikke-selvstyrende territorier, hvis udvindingen ikke kommer den lokale befolkning til gode og sker med deres samtykke.”

MP Pension vedr. deres beslutning om at ekskludere OCP Group fra deres investeringsportefølje, januar 2019.

STEMMER FRA VESTSAHARA

Nazha El Khalidi, journalist. Født og opvokset i Laayoune i det besatte Vestsahara

Foto: Amnesty International Danmark

“Marokko kan fængsle dig når som helst. Du har ingen fremtid her. Du har intet job. Og hvis du bare går hen til det lokale administrationskontor for at få en signatur eller et dokument, du har brug for, så får du den ikke, fordi du er fjenden. Vi må ikke engang nævne, at vi er saharawier. Vi må heller ikke sige ‘Vestsahara’. Det påvirker dig psykisk, når du lider i stilhed, og ingen taler om dig. Ingen taler din sag. Ingen ser din lidelse, og ingen taler om den.

Min drøm er at få min værdighed tilbage, at være fri og uafhængig, at have rettigheder i mit eget land. Jeg ønsker ikke at miste hele min ungdom uden nogle rettigheder. Jeg vil leve et godt liv. Jeg valgte ikke at være denne person. Jeg drømte ikke om dette. Men nu befinder jeg mig i denne position, og det er ikke en god position at være i. Så vi bliver nødt til bare at gøre det. Du kan ikke fjerne et helt folk fra jordens overflade. Vi er her. Og dette er det eneste sted, vi har. Vi har intet andet sted at tage hen til. Så vi vil være her og vi vil fortsætte kampen.”

Sidahmed Jouly, aktivist. Født og opvokset i flygtningelejren Smara i det sydøstlige Algeriet.

Foto: Global Aktion

“Der er fem Saharawi flygtningelejre. Jeg bor i Smara-lejren, der er den største flygtningelejr blandt de fem lejre. Så er der Awserd, Laayoune, Bojador og Dakhla. Vi har opkaldt lejrene efter byerne i de besatte områder for at øge folks opmærksomhed på de besatte byer og minde dem om, hvorfor de er her, og at de altid bør huske, hvor de kom fra.

Jeg har interviewet mange saharawier, der har levet i den spanske æra og under krigen. Jeg vil gerne sørge for, at deres stemmer bliver hørt, og dele deres perspektiver med andre og kaste lys over denne situation. For når jeg rejser til udlandet, føler jeg, at vores sag er fuldstændig glemt af andre. Og denne situation skal ændres. Denne situation bør ændres. Vi bør gøre det. Vi skal arbejde sammen med civilsamfundsorganisationer. Og vi skal mobilisere folk i resten af verden for at lægge pres på Marokko og det marokkanske regime.

Jeg drømmer om at leve fredeligt i mit hjemland, at leve som marokkanerne eller algerierne omkring mig, der bor i deres lande, har deres arbejde og deres huse. Vi vil gerne nyde vores hjemland, hvilket er noget, jeg aldrig i mit liv har haft chancen til. Ja, så min drøm er noget så simpelt som det. At leve et helt normalt liv i mit land og nyde naturen og ressourcerne i mit land.”

GLOBAL AKTIONS ARBEJDE

I Global Aktion arbejder vi for et frit Vestsahara i solidaritet med saharawiske aktivister i det besatte område og i flygtningelejrene i Algeriet. Vi arbejder for at udbrede kendskabet til konflikten og saharawiernes ret til selvbestemmelse blandt almindelige mennesker i Danmark. Vi forsøger målrettet at gøre danske interesseorganisationer og politikere opmærksomme på den ulovlige besættelse, så de kan tage progressive beslutninger, der ikke underminerer, men derimod støtter op om en fredelig løsning på konflikten. Vi opfordrer danske banker og pensionskasser til at kræve, at de virksomheder, de investerer i og som er til stede i Vestsahara, stopper aktiviteterne. Hvis dette ikke umiddelbart sker, opfordrer vi dem til at trække deres investeringer fra selskaberne. Derudover indgår vi i internationale netværk med andre organisationer, der arbejder for et frit Vestsahara, herunder Western Sahara Ressource Watch.

Vil du vide mere eller være med? Så tag et kig på www.vestsahara.dk

Passivitet er ikke en mulighed

Bliv medlem af Global Aktion:
globalaktion.dk/stoet

GLOBAL AKTION

Wesselsgade 2 - indgang på hjørnet
2200 København N

Telefon: +45 3535 9232

Mail: info@globalaktion.dk

Web: www.globalaktion.dk

Facebook: www.facebook.com/GlobalAktion

Instagram: @globalaktion

Twitter: @globalaktion

ISBN 978-87-991789-5-7